

Orhan Veli için

TT-503793

Orhan Veli Kanık'ın pek vakıtsız ve pek biçimsiz ölümü beni hakikaten müteessir etti. Kendisini tesadüfen tanımış ve o zaman sahiplerinden bulunduğum bir mecmua sütunlarında ilk şiirlerini neşretmesine ben delâlet etmiştim. Bu keyfiyet onunla arkadaş olmamızı temin etmedi:

Mizaçlarımız çok farklıydı ve Orhan Veli dostluğunu kendileriyle tamamen anlaşılabileceği kimselere hasreder, onların dışındakilerle konuşmağı da asgariye indirirdi. Kusursuz, fakat hayli yüksek kalmayı iltizam eden, haylicede müstehzi bir nezaketi vardı. Kendisinin ilk şiirleriyle beraber iki arkadaşının, Oktay Rifatla Melih Cevdetin şiirlerini de görmüş, işaret ettiğim mecmuanın müdürüne onları da vermiştim. O delâletten bugüne kadar geçen zaman arasında Türk şiiri yeni bir şekle girmiş, hududu genişlemiş, edası tamamen değişmiştir.

Yeni nesil içinde artık hiç kimse Faruk Nafiz gibi yazmıyor. On yılı pek de aşkın bulunmayan bir zaman Faruk Nafizi ve arkadaşlarını hemen hemen Namık Kemalce bir hizaya sürdü.

Bu, iyi mi oldu? İyi olup olmadığı müstakil bir konu, fakat böyle olduğu muhakkaktır. Yâni, buna ister sevinelim, ister müteessir olalım. Türk şiirinin son yıllarına Orhan Veli hâkim oldu ve bu şiirin başında o göründü.

Hemen ilâve edeyim ki, buna rağmen kendisini daima Oktaydan, Melih Cevdetten ve hattâ daha başka bazı arkadaşlarından yüksek saymış değilim. Bu son şairler arasında meselâ Bedri Rahmi nin birkaç şiiri kalbimde Orhan Veliye kapalı kalmış yollar bulmamış değildir. Şu kadar ki, Orhan Veli dikkat ve alâkayı üzerine herkesten çok çekmeği bildi. Ve esasın da pek güzel olmadığını kabul ettiği için tuvaletini tamamlamadan hiç kimseye, hattâ en yakınlarına görünmemeye şiddetle itina eden bir kadın gibi, dikkat ve emeğinin âzamisini harcamadan uzun veya kısa hiç bir eser vermedi. Şöylece hazırlanmış zannını hâsıl eden bütün şiirleri gayetle sabırlı çalışmaların mehsulüdür. Coşkun bir şair, ithamı bol bir şair değildi, fakat zevki kursosuz ve ölçüsü fevkalâde idi.

Söyliyeceğini o ölçüye göre harikulâde denebilecek bir isabetle söylemiştir. Tasvirlerinde bir kelimeyi atmak, değiştirmek kabîl değildir.

Arûzla Heceye tamamen hâkim olduğu için şüphesiz ki, eski şekillere sadık kalarak da kendini tanıyabilir ve o takdirde, uğramış olduğu hücumlardan ve istihzalardan masun kalırdı. Ancak, buna mukabil, bu şöhreti de muhakkak ki, elde edemezdi. (Yazık oldu Süleyman efendiye!) edebiyatımızın son meşhur beyti, hayatta müstakil bir varlığa sahip olan son

hikmetimizdir. Orhan Veli meşhur oluşunu büyük bir nisbette garip oluşuna veya öyle görünüşüne borçludur. Bununla beraber, bize getirdiği yenilikleri, şekil ve edayı hiç te icat etmiş değildir. Bunlar başka memleketlerde mevcut şeylerdi.

Bu cihet düşünülünce, Orhan Veliye edebiyat tarihi - mizde vereceğimiz yer azalmıyor değil. Nihayet garp matanı bize süren bir komisyoncu oluyor ve bir zümrenin başında görünüşü de biraz kurnazlıkla öne geçişinden, kendini daha iyi satışından işleri geliyor. Fakat şüphesiz ki, bunlar da birer muvaffakiyet. Mensup bulunduğu zümre arasında mademki kendisi başta göründü, baş olarak onu kabul etmeğe mecburuz. Arkadaşlarının verdikleri arasında daha güzel şeylere raslasak dahi onların hiç biri, şöhretini Orhan Velininki derecesinde geniş bir hududa yayamamıştır.

Geniş bir hudut: Ancak bir tarafını Süleyman efendinin nasırlı ayak parmağı, öbür tarafını da içinde balık bulunan rakı şişesi tâyin etmekte. Şu kadar ki, dünkü şairler şöhretlerinin hudutlarına böyle nöbetçiler istemezlerdi. Evet, Orhan Veli meşhur olmuş, fakat şöhretinin nev'i bir hayli garip kalmıştır. İlâve edeyim ki, bundaki sebeplerin bir mühimmi de Orhan Velinin bir takım zaif mukallidlerinin şiir diye sundukları saçma şeylerdir. Her şeyden bahsedilebileceği ve dilenen şeyin istenen şekilde söylenebileceği hususunda fetva elde eden âcizler ve zevzekler en ehemmiyetsiz şeylerden bahsetmeğe kendilerinde cür'et bulmuşlar, dün akşam yedikleri barbunya plâkisinden midelerinin bozulduğunu geyire geyire bildirebilmişlerdir. Ka

leminden çıkmış bir kaç manzumeyi Türk şiiri antolojilerinden çıkarmağa imkân olmayan Orhan Veli, şiir dünyamızda hüküm süren anarşinin ve kuru gürültünün mesullerinden biridir de...

Orhanın nesri de güzel, canlı ve hareketliydi. Pek az nesisir yazmış, fakat bilhassa şiir hakkındaki fikir ve düşüncelerini birkaç olgun makâlede teşrih ve hülâsa etmiştir. Nihayet, kendisine müterekin sıfatıyla de bir yer vermek lâzımdır. Fransızca'yı bazı mezunların ancak Koman talevu demeye öğrenebildikleri lise imkânları içinde elde etmişti, herhalde yazamaz ve belki konuşamazdı. Buna rağmen bu işte en kıymetli ve salâhiyetli sayılanları da hayran edecek kadar muvaffakiyetli tercümceleri vardır ki, La Fontaine masalları işte bunlardandır. Şiirin sesi bir nasırla bir şişe arasındaki âlemi belki açmıyacak, şiiriyle halkettiği mahlûkatın en mühimmi belki (Vesikahıyar) kalacaktı. Türk şiirindeki yerini almış ve ihtimal ki, rolünü de bitirmişti. Fakat pek temiz dili ve şairliğinden gelen çok derin sezisleriyle bize birçok klâsik garp eserini kazandıracığında şüphe yoktu. Yaşı daha kırkıdan uzakken, âmiyane tâbiriyle böyle pisipisine, sade rakı değil fakat bütün alkollü nesnelere şişelerinde balık olmak ihtirasıyla kendini israf ettikten sonra ölüp gidişi cidden hâzindir, san'at ve fikir hayatımız için hakikî bir talihsizliktir! Allah rahmet etsin...

Kasım 1950

